

Hva har Bergen kommune gjort for å spore opp kilder til miljøgifter til kommunalt nett?

Av Anne Solheim Cornell

Anne Solheim Cornell er kjemiingeniør ved Teknisk utbygging, Bergen kommune

Innlegg på seminar 1. september 1997

Hovedplan for avløp og vannmiljø (1997-2007) er en del av Bergens kommuneplan, og danner grunnlaget for revisjon av utslippstillatelse for Bergen. Hovedplanen trekker opp lokale mål for vannmiljø og avløp, og gir uttrykk for kommunens egne prioriteringer på avløpssektoren. Et delmål i hovedplanen er Kilde/innslipp, der vårt overordnede mål er at miljøgifter og andre skadelige stoffer skal være fjernet ved kilden.

Bakgrunnen for at kilder/innslipp er en del av kommuneplanen går tilbake til arbeidet med forrige Hovedplan, Avløpsrammeplan for Bergen (1988). Det ble da konstatert at oversikt og kontroll av industriforensningen i Bergen var mangelfull. På bakgrunn av dette, ble prosjektet "**Karlegging av industriforensning i Bergen**" startet opp i 1989. Målet med prosjektet var å få en oversikt over de bedriftene som har utslipp av tungmetaller og andre miljøgifter til kommunalt avløpsnett. Stof

fer som skaper driftsulemper og problemer på det offentlige ledningsnettet og rensanleggene, som fett og olje, ble også registrert gjennom prosjektet. Videre skulle en anslå størrelsen av utslippene og vurdere videre tiltak for reduksjon av miljøgifter til kommunalt nett. Et tredje viktig punkt var å finne frem til et kontrollprogram som bl.a omfatter en innslippsavtale mellom kommunen og bedrift, samt å etablere et samarbeid mellom kommunen, Fylkesmannens miljøvernavdeling og Statens forurensningstilsyn (SFT). Et resultat av prosjektet var at det totale innslipp av tungmetaller var lavere enn forventet ut fra beregninger på bakgrunn av Avløpsrammeplanen fra 1988. I tillegg viste det seg at industriavløp stod for ca. 50% av utslipp av miljøskadelige stoffer inn til kommunalt nett. Husholdningene og overvann fra veier og gater stod for resten. Det blir da viktig å velge ulike virkemidler for å redusere innslipp fra ulike kilder. I 1990 ble det opprettet en egen stilling for å følge opp arbeidsområdet med å redusere innslipp av miljøgifter til kommunalt nett.

Høsten 1995 startet det landsdekkende prosjektet "**Kartlegging av miljøgifter i overvann**", I Bergen ble det valgt ut tre felt for prøvetaking. En sterkt trafikkert gate, et industriområde og et boligområde. Resultater fra prosjektet vil bli presentert i en rapport fra SFT.

Nå i 1997 tar Bergen kommune del i prosjektet "**Kilder til organiske miljøgifter i kommunalt avløp og slam**". Det er ikke mange prøver som er blitt tatt av organiske miljøgifter i kommunen. En viktig årsak til dette er at de organiske miljøgiftene først har kommet i fokus de senere årene. I tillegg trenger en spesielt utstyr til dette, og analysekostnadene er svært høye.

I tillegg til de større prosjektene med å spore opp kilder til miljøgifter til kommunalt nett, tar kommunen også en del kontroller og stikkprøver fra potensielle forurensningsbedrifter, og målinger av tungmetallinnholdet i slam fra noen renseanlegg.

Hva har Bergen kommune gjort for å redusere kildene til miljøgifter inn til kommunalt nett?

På bakgrunn av prosjektet "Kartlegging av industriforurensning i Bergen" ble det klart at for de fleste industribedrifter var det mulig å redusere innslipp av miljøgifter og stoffer som har negativ innvirkning på avløpssystemet uten at det kreves store økonomiske investeringer. Dette kan være: bedre håndtering og informasjon om spesialavfall, bedre drift av eksisterende rensinretninger, samt sikring av kjemikalielager

Etter at prosjektet var ferdig satte kommunen i gang følgende tiltak:

- Utarbeidet et kontrollprogram for drift og vedlikehold av oljeutskillere. Dette systemet fungerer i dag bra.
- Industriavløpsregisteret INDSYS med informasjon om potensielle forurensningsbedrifter ble opprettet. Her finnes informasjon om bedriften, avløpsforhold, utslippskomponenter og tillatelsesforhold.
- Stikkprøvekontroller på avløpsvann fra minst 5 bedrifter pr. år ble satt i gang, samt en oppfølging av bedrifter som har forhøyde verdier av miljøgifter i avløpsvannet.
- Fett i avløpet skaper ingen større forurensning, men øker faren for tilstopping. Bergen kommune satte seg som mål at alle bedrifter som har utslipp av fett, skal ha en riktig dimensjonert fettutskiller og bra tømme- og vedlikeholdsrutiner.
- Innslippsavtaler for de bransjer og bedrifter som medfører de største problemene skulle utarbeides. Dette arbeidet stoppet midlertidig opp grunnet manglende juridiske avklaringer som f.eks retten til å kreve innslippstillatelse og retten til å illegge forurensningsgebyr, i tillegg til manglende ressurser.
- Samarbeidet med SFT og Fylkesmannens miljøvern avdeling skulle bedres. Det har vært vanskelig å løse lokale problemer med industriutslippskontroll når systemet er sterkt sentralisert. Det er SFT som har myndighet og mulighet. Det er mest naturlig at kommunen som eier og driftsansvarlig for det kommu-

nale avløpssystemet har kontroll over innslipp til eget avløpssystem.

- Utslipp av miljøgifter i sanitæravløpsvann kan reduseres ved bedre informasjon om hvilke stoffer som er miljøfarlige, og som ikke må tilføres avløpsnettet. Bergen kommune har gjennomført flere informasjonskampanjer i samarbeid med Bergensområdet Interkommunale Renovasjonsselskap (BiR) og Naturvernforbundet Hordaland (NVH). Samarbeidet går bl.a ut på utarbeidelse av folder, informasjon på kino, stands på kjøpesentre og i lokal presse, om riktig håndtering av spesialavfall.

Mange av disse tiltak er i dag en del av "Våre mål" som Hovedplanen for avløp og vannmiljø er bygget opp rundt.

Hva vil Bergen kommune jobbe med fremover?

I Hovedplanen for avløp og vannmiljø er det et mål at innholdet av miljøgifter i avløpsvannet skal være så lavt at det ikke representerer noen forurensningsfare for fjorder og vassdrag, og at det ikke reduserer anvendelsesmulighetene for slam. For å nå dette målet er det mange ting å ta tak i. Valgmulighetene ligger i hvor langt kommunen skal engasjere seg i å arbeide med dette området, og hvordan en skal prioritere arbeidet for å få størst nytte av innsatsen. Valgene ligger i en avveining av innsatsen på kontroll og prøvetaking av avløpsvannet fra bedrifter, herunder en stor grad av oppsøkende virksomhet.

En kan legge stor innsats i et mer administrativt arbeid som ligger i å utforme såkalte innslippsavtaler mellom den enkelte bedrift og kommunen. Som eier av ledningsnett kan kommunen sette krav til kvaliteten på vannet som skal inn på ledningsnett, selv om det er SFT som har det formelle kontrollansvaret iht. forurensningsloven. Prosessen frem mot en slik avtale må inkludere begge parter, et samarbeid mellom kommunen og bedriften, og det er viktig at kommunen ikke trer en ferdig avtale ned over bedriften. Det er fremdeles en del manglende juridiske avklaringer på dette området.

Kontroll og stikkprøver fra avløpsvannet til bedrifter vil også i fremtiden være en del av Bergen kommunes prioritering. Vi gjennomfører minst 10 stikkprøvekontroller pr. år i tillegg til de landsdekkende prøvetakingsprosjekter.

Bedriftsregisteret skal videreutvikles og inndeles etter avløpszone, type virksomhet og risiko for utslipp

Informasjonskampanjer og holdningsskapende tiltak både mot befolkningen og bedriftene blir et stadig viktigere punkt for å redusere miljøgifter til avløpsnett. Kommunen har i år rettet oppmerksomheten mot alle virksomheter som selger og kjøper maling- og lakkprodukter.

Et tettere samarbeid med SFT og Fylkesmannens miljøvernnavdeling, samt samarbeid med BIR og natur- og miljøvernorganisasjoner vil også i fremtiden være et av prioriteringsområdene til kommunen.